

процесса референдума, а также текущие счета, с которых осуществляется финансирование расходов на участие субъекта в процессе референдума. На текущие счета фонда референдума субъекта процесса референдума средства поступают исключительно с накопительного счета фонда референдума соответствующего субъекта процесса референдума. Основанием для открытия накопительного счета фонда референдума является копия решения Центральной избирательной комиссии о регистрации инициативной группы. Основанием для открытия текущего счета фонда референдума является справка учреждения банка об открытии накопительного счета фонда референдума. Субъект процесса референдума вправе открыть только один накопительный счет фонда референдума и только в национальной валюте. Инициативная группа вправе открывать в учреждениях банков Украины текущие счета своего фонда референдума из расчета не более одного текущего счета на территории одного территориального округа референдума. Расходование средств с текущих счетов фонда референдума осуществляется только в безналичной форме.

Закон Украины «О всеукраинском референдуме» обеспечивает правовое регулирование всех элементов этого процесса. В современном украинском конституционализме всеукраинский референдум призван занять место важнейшего направления совершенствования демократии.

СОН С. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри конституційного права

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Проблема ролі та міста держави в організаційному, управлінському, фінансовому забезпеченні участі політичних партій у виборчих процесах поки що, на жаль, не отримала належного наукового висвітлення в межах юридичної науки. При цьому увага згаданому вкрай актуальному питанню приділяється насамперед з боку практиків — партійних функціонерів, депутатів, членів виборчих комісій та урядовців. Певний оплеск інтересу до вказаної тематики був пов'язаним із розробкою нового законодавства про партії, але аналізу змісту, завдань, характеру та спрямованості державного регулювання партійної діяльності зокрема через узагальнення даних останніх парламентських виборів ще не

відбулося. Отже, досліджуючи державне регулювання виборчої діяльності політичних партій, ми маємо розкрити історичний та закордонний досвід такого регулювання, його сучасні форми та значення для розвитку вітчизняної політичної системи.

Державне втручання у виборчу діяльність політичних партій можна відстежити в будь-якій політико-правовій системі, де відбуваються вибори за участю партій. Державне втручання яскраво проявляється в сфері інституціалізації політичних партій, що пов'язується з їх правовим регулюванням. Така інституціоналізація відбувається шляхом ухвалення спеціальних законів про партії, відповідних норм виборчого законодавства, встановлення механізму легалізації політичної партії.

Зауважимо, що тривала відсутність певних загально визнаних стандартів щодо ролі держави у партійному виборчому процесі призвела до чисельних спроб вирішення цієї проблеми у національних законодавствах, зміни яких стали перманентними. Також, що сучасні стандарти в галузі державного втручання у партійну, зокрема виборчу діяльність містяться у Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи та Правилах щодо фінансування політичних партій, прийнятих Венеціанською Комісією.

Як вважають аналітики Лабораторії законодавчих ініціатив, політичні партії є ефективнішим інструментом участі громадян в управлінні державними справами та повинні виконувати важливі функції, закріплені в Конституції України, а саме сприяти формуванню й вираженню політичної волі громадян, брати участь у виборах (стаття 36 Конституції України).

Тому державне втручання у виборчу діяльність політичних партій, зокрема, шляхом їх фінансування має бути збалансованим, що сприятиме: посиленню суспільного контролю за державою внаслідок підвищення ролі опозиційних політичних партій; зростанню кількості ідеологічних партій; підвищенню якості державних рішень; запобіганню соціальним та іншим конфліктам у суспільстві завдяки перенесенню їх у сферу міжпартійних діалогів та міжпартійної конкуренції; піднесенню рівня політичної культури та політичної свідомості громадян; підвищенню прозорості партійних фінансів.

При цьому основний наголос треба робити на таких ключових аспектах:

- запобігання корупції; обмеження впливу фінансових інтересів; створення рівних можливостей для всіх конкуруючих партій; скорочення постійно зростаючих витрат;
- забезпечення нормального функціонування політичної та партійної систем, а також окремих партій в умовах постійного зростання витрат; забезпечення тісної й плідної співпраці політичних партій та

їхньої відповідальності перед громадянами; гарантія прозорості політичних фондів;

– забезпечення незалежності політиків і партій; створення рівних можливостей для конкуруючих сторін; прозоре використання партійних фінансів; створення рівних можливостей для всіх громадян.

Взагалі існує декілька критеріїв, що визначають тип державної підтримки політичних партій:

– підтримка грошами чи послугами (держава може субсидіювати політичні партії безпосередньо грошми, або надаючи безоплатно певні послуги);

– загальне чи цільове фінансування (ресурси, надані державою, можуть використовуватися на власний розсуд політичної партії, або мати цільове призначення);

– прямі вливання чи пільги, зокрема митні та податкові;

– підстави розподілу коштів (отримані партією голоси; отримані партією парламентські мандати; витрачені партією кошти; залучені партією кошти тощо).

Відповідно до Закону України «Про політичні партії» за рахунок коштів Державного бюджету в Україні фінансується статутна діяльність політичних партій, не пов'язана з їхньою участю у виборах до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також відшкодовуються витрати політичних партій, у тому числі й тих, що входили до виборчих блоків політичних партій, пов'язані з фінансуванням їхньої передвиборної агітації під час чергових та позачергових виборів народних депутатів України. У разі поділу Державного бюджету України на загальний та спеціальний фонди ці витрати провадяться із загального фонду Державного бюджету.

Таким чином держава запроваджує фінансове стимулювання перемоги партії на виборах, це можна розглядати як своєрідний управлінський захід, спрямований на скорочення кількості політичних партій та блоків (оскільки політичні сили, що не увійшли до парламенту, залишаються без фінансової підтримки).

Зазначимо, що крім фінансування та матеріального забезпечення участі політичних партій у виборчому процесі державні органи виконують інші заходи впливу — зокрема, шляхом реєстрації кандидатів від політичних партій та взаємодії з їх офіційними представниками, представниками в Центральній виборчій комісії тощо.

Вважаємо, що реформування форм та методів державної участі в партійній виборчій діяльності має відбуватися поступово, із використанням програмного управлінського підходу, прецедентом якого є зокрема, Концепція підвищення правової культури учасників виборчого процесу та референдумів в Україні.